

latban. Kérdezzük a jelölt benyomásait az állásról. Korrigáljuk a félreértéseket. Mutassuk meg az álláshoz kijelölt dolgozószobát és eszközöket. Végül kérjük a jelölt véleményét, észrevételeit a pozícióról. Tudassuk a döntéshozatal idejét, és azt, hogy milyen módon kap értesítést. Az ajánlattevással legyünk óvatosak. Fogadjuk derűsen, ha a jelölt elutasít, de tudakoljuk meg az okát. Ha a jelölt elfogadta az ajánlatot, támogassuk, amiben csak lehet. Ha a megállapodás megtörtént, lépünk kapcsolatba a többi pályázóval. Ha a mezőny szokatlanul erős volt, osszuk meg ezt a tapasztalatot velük. Ne hasonlítgassuk össze a jelöltekét. Ha a győztes különleges kvalifikációval rendelkezett, mondjuk el, mi volt az, de ne adjuk ki a nevét. Jóakarátú gesztussal búcsúzzunk.

Azok az intézmények, amelyek kivételes interjú-tapasztalatot szereznek, megnövelik esélyeiket, hogy a legjobb pályázót alkalmazzák egy állásra.

(Nagypál László)

FELHASZNÁLÓK ÉS HASZNÁLAT

Használat- és igényvizsgálat

97/444

PROCTOR, Richard – USHERWOOD, Bob – SOBCZYK, Gill: What happens when a public library service closes down? = Libr.Manage. 18.vol. 1997. 1.no. 59-64.p.

Mi történik, ha egy városban szünetel a közművelődési könyvtári ellátás?

Ellátottság -szolgáltatásokkal; Érdekvédelem; Könyvtárkép; Társadalmi követelmények; Városi könyvtár

1995 nyarán a személyzet munkabeszüntetése miatt nyolc hétig zárva voltak a sheffieldi közkönyvtárak. Ez ritka alkalmat kínált a használói magatartás mérésére. Majdnem a teljes szolgáltatás szünetelt. (Két könyvtár maradt csak nyitva a harmincnégyből a sztrájk idején, de ezek használatát is sztrájkórség akadályozta.) A szolgáltatások szüneteltetése lehetővé tette a korábbi népszerűség-vizsgálatok eredményeinek ellenőrzését is. Mennyire fontos az olvasóknak a könyvtár? Mihez kezdenek, ha egyik pillanatról a másikra nincs könyvtár, ahová fordulhatnának? Melyik szolgáltatást hiányolják a leginkább? Mekkora távolságra hajlandók elmenni, hogy a kieső szolgáltatást pótolják? Megtöri-e a zárvatartás a könyvtárhasználat szokását?

A kutatás elsődleges célja az volt, hogy a könyvtárak irányítói tudomást szerezzenek az olvasók viszonyulásairól, a zárvatartás következtében fellépő attitűdváltozásokról.

A British Library még a sztrájk befejezése előtt támogatást biztosított a kutatásra. A nyitás után közvetlenül meg kellett kezdeni a vizsgálatot, hogy a kölcsönzésben lévő dokumentumok visszavételekor azok is elérhetőek legyenek, akik esetleg nem óhajtják többé igénybe venni a könyvtárat. Öt könyvtárban végezték a felmérést. A nyitás utáni négy héten belül 518 olvasóval töltettek ki kérdőívet. A központi információs szolgálatot hívók közül 38 személlyel készült telefon-interjú. Ezen kívül megkérdezték még telefonon a terület többi könyvtárának munkatársát megfigyeléseikről és kérték a könyvesboltok eladóinak tapasztalatait. A sztrájk alatt kölcsönzésben levő könyvek visszajuttatását hat hónapig figyelték, hogy kiderüljön, a vissza nem adott könyvek számaránya magasabb-e, mint korábban. Figyelembe vették még a kölcsönzési görbe alakulását 1992 februárja és 1996 januárja között. A helyi lapok zárvatartással kapcsolatos hírei forrásul szolgáltak.

A kutatás előkészítésére kevés idő állt rendelkezésre. Esténként és hét végén is végeztek felmérést, bár a megkérdezetteknek legalább 70%-a nem állt fizetett alkalmazásban. Sajnos a nyitvatartás egyre inkább a hivatali munkaidővel kezd egybeesni. Ez felvet olyan kérdéseket, hogy az alkalmazotti réteg mennyiben van megfosztva a könyvtárhasználat lehetőségétől.

A válaszadók 44%-a tudta pótolni a könyvtári szolgáltatást (könyveket vásárolt vagy más információs forráshoz fordult), 47% viszont szintén szeretett volna, de nem talált kielégítő pótlást. 9% nyilatkozta, hogy könyvtárral nem összefüggő tevékenységet választott a sztrájk idejére (tévésés, rádiózás, séta, kertészkedés). A rendszeres könyvtárhasználók általában nem fordultak más szabadidős tevékenységhez. 27% egyéb könyvtárat használt, 16% egyetemi vagy iskolai könyvtárat, 10% pedig másik városban keresett fel közművelődési könyvtárat. Sokat vártak az egyetemi könyvtáraktól, de ott nem mindig tudták kielégíteni igényeiket. 10% egymástól kölcsönzött könyvet 13 és 19% között mozgott azoknak az aránya, akik a meglévő otthoni könyveket olvasták.

Megkérdezték, milyen célokhoz hiányzott leginkább a könyvtár. 78% jelölte meg a szabadidő eltöltését, 58% nevezett meg tanulási célzatot. (A zárvatartás iskolai szünet idejére esett.) Két könyvtárban a válaszadóknak több mint a fele látogatta legalább hetenként az intézményt, ugyanakkor 91% kölcsönözni jött, noha a határidő három hét. Jelentős különbségek voltak az egyes könyvtárak között a látogatottság gyakoriságát illetően. Három könyvtárban nyilatkozott úgy a válaszadók fele-háromnegyede, hogy társasági szempontból hiányzik neki a könyvtár, illetve hogy élete részévé vált. A legtöbb látogató számára a könyvtárba járás nem pótolható más tevékenységgel. 518 megkérdezettből csak ketten döntöttek úgy, hogy a sztrájk miatt torkig vannak a könyvtárral és a jövőben nem óhajtják felkeresni. Ezzel szemben 6% most döbönt rá, hogy milyen fontos számára a könyvtár és még inkább szándékszik igénybe venni a szolgáltatásokat.

Az olvasók nem voltak ellenségesek a személyzettel szemben a munkabeszüntetés miatt, örültek a viszontlátásnak. A vizsgálat kiderítette, hogy a közművelődési könyvtárak általában nem

helyettesíthetőek. A cikk további kutatási irányokat jelöl ki elsősorban a nyitvatartási idővel és a használat gyakoriságával kapcsolatban.

(Nagypál László)

97/445

KNIGHT, Nancy H.: Information metering: issues and implications = Inf.Serv.Use. 17.vol. 1997. 1.no. 1-4.p.

Az információhasználat mérése: lehetőségek és problémák

Adatbázis; Szoftver; Szolgáltatások használata

Az információhasználat mérése olyan folyamat, melynek során az adatok elérését mérik és rögzítik egy ún. használati fájlban. Az elektronikus fájlok használatának mérésére alkalmazott szoftverek értékes adatokat nyújtanak arról, hogy az olvasók pontosan milyen információt használnak. Ezt figyelembe kell venniük az elektronikus dokumentumok kiadóinak, a közvetítőknak, sőt az elektronikus információt használóknak is. A mérés során az adatvédelem szempontjaira szintén tekintettel kell lenni.

(Autoref.)

97/446

ENTLICH, Richard – GARSON, Lorin – LESK, Michael [et.á]: Testing a digital library: user response to the CORE project = Libr.Hi Tech. 14.vol. 1996. 4.no. 99-118.p. Bibliogr. 31 tétel.

Egy digitális könyvtár próbája: használói vélemények a CORE programról

Elektronikus folyóirat; Fejlesztési terv; Felmérés [forma]; Használói szokások; Konverzió; Számítógép-hálózat

A Chemistry Online Retrieval Project (kémi online keresési kísérlet, rövidítése: CORE) ötéves kutatási terv, s az egyik legrégebbi kísérlet arra, hogy korábban tudományos folyóiratokban

publikált nagy terjedelmű szöveges és grafikus anyagokat elektronikus formában a számítógép-hálózaton keresztül tegyenek hozzáférhetővé a felhasználók számára. Mivel a CORE olyan dokumentumokkal foglalkozik, melyek hagyományos nyomtatott kiadványban már megjelentek, a hangsúly most a konverzió folyamatára (és korlátaira) került, a megjelenítés optimális formájának megtalálására és a konvertált tartalom használatára. A cikk a használóknak a rendszerrel kapcsolatos reakcióját ismerteti.

(Autoref.)

97/448

HALÁSZ, Peter: Akí sú detskí čitateľa? (Výsledky prieskumu v slovenských knižniciach.) = Kn.Inf. 29.roč. 1997. 3.no. 100-104.p.

Res. angol, német és orosz nyelven

Milyenek a gyermekolvasók? (Vizsgálati eredmények szlovák könyvtárakból.)

Gyermekolvasó; Olvasásvizsgálat; Városi könyvtár

A kassai Ifjúsági Könyvtár kezdeményezésére 55 járási és városi könyvtárban vizsgálták meg (kérdőíves módszerrel) a gyerekolvasók (túlnyomórészt 12-13 évesek) kulturális magatartásának különféle jellemzőit. Az összesen egybegyűlt 747 kérdőív 70,8%-át lányok, 29,2%-át pedig fiúk töltötték ki. A válaszadók 37,0%-a kassai, 39,6%-a pozsonyi, 23,4%-a pedig egyéb városi könyvtárak olvasója volt. (Ezáltal a közölt megoszlások szerinti elemzésre is van lehetőség, ami azonban csak némileg módosítja az egész mintasokaság válaszai nyomán kapott eredményeket.)

Mindenekelőtt kitűnt, hogy egy-egy irodalmi alak kedveltségi fokát illetően igen nagy a megosztottság. Legkedveltebbek a Hitchcock-figurák, de ők sem kaptak 14,5%-nál nagyobb arányú szavazatot. A „lányszavazatok” következtében szerzett a „Közöttünk” (Medzi nami) c. könyv szereplőgárdája 14,2%-os kedveltséget. Azután hatalmas úr következik: Winnetou 4,3%-os, több Verne-hős pedig 2,5%-os kedveltségnek örvend. Szavazatokat kapott még többek között: Maugli, Tarzan, Bohdan bácsi (egy vadásztörténetből), Janko és Marienka (egy népmeséből), Nemcová Babickája (Nagymamája), Odysseus, J. Eyre, Cosette, Adrian Moll, Santiago Az öreg halász és a tengerből, Robinson, Buck-kutya, Angelika, Scarlett, Beethoven-kutya, Brenda, Dylan és Brandon a Beverly Hillsből.

Műfajilag a kalandregény vezet (40,6%); a további sorrend: lányregény (21,6%), tudományos-fantasztikus irodalom (8,6%), mesék (6,4%).

Az olvasást, a TV képernyőjét, a mozit és a videót egybevéve a legkedveltebb műfajok: a kalandregények, a TV-sorozatok és a komédiák. A TV természetfilmjeinek kedveltsége 12,2%-os.

97/447

CHRISTOPHE, Laetitia: L'utilisateur et l'accès aux réseaux: quelles conséquences sur la médiation documentaire? = Documentaliste. 34.vol. 1997. 2.no. 109-112.p.

A hálózatokhoz való közvetlen hozzáférés hatása az információközvetítő szakemberek munkájára

Felmérés [forma]; Használói szokások; Számítógép-hálózat

A cikk bemutatja annak a vizsgálatnak az eredményeit, amelynek során az elektronikus hálózatokhoz hozzáférő vállalatvezetők és más vállalati szakemberek információhasználati szokásait mérték fel, nevezetesen: a rendelkezésükre álló tájékoztatási eszközöket és ezek felhasználási módját, valamint információkeresési gyakorlatukat. Az interjúk képet adnak a mai realitásról: ezek a használók nyilvánvalóan egyre inkább függetlenné válnak az információs szakemberektől, és segíteniük kellene abban, hogy tisztázódjon magatartásuk, ha a hálózatokról és az információ elérésének új módjairól van szó. Az interjúk egy diplomamunka részeként készültek, részletes elemzésük a szerző „Hálózatok használata információkeresésre – a felhasználók gyakorlata” című disszertációjában olvasható.

(Autoref.)

A díjazott regényeket a válaszadók többsége nem ismeri, vagy csak régebben díjazott műveket tud említeni. Azt többen tudják, hogy pl. Hemingway kapott Nobel-díjat, s a szlovákiai díjazottak közül is csak a 2-4 éve kitüntetetteket ismerik néhányan.

Folyóiratcikkek közül a legtöbben az énekekről írtak iránt érdeklődnek (25,9%), azután a divatról írtak iránt (13,7%). Sokan keresik a keresztretjvényeket és a találós kérdéseket is (11,7%). A színészekről szóló híradások 10,9%-ot érdekelnek. A legkedveltebb folyóirat a Bravo (41,4%); a második Maxisuper csak 13,7%-nyi szavazatot kapott. Ezt követően kisebb arányban számos más folyóirat is szerepel a gyerekek által keresettek között.

A legtöbb gyerekolvasó azt nyilatkozta, hogy meg van elégedve az általa látogatott könyvtárral (36,2%). Hogy számítógéppel rendelkezék a könyvtár, azt Kassán 17,1, Pozsonyban 7,6, másutt pedig 8,1% kívánja.

A legkedveltebb elfoglaltságok: a sport (64,2%), az olvasás (61,2%, de ne feledjük el, itt csak beiratkozott gyerekolvasókról van szó). Akadnak persze egészen sajátos kedvtelések is (pl. szavalás 0,3%, alvás 0,5%).

A költészetet a válaszadók 65,2%-a utasítja el, viszont a szépirodalmat 82,5%, a tudományos–ismeretterjesztő műveket 74,6% kedveli. A videóról 35,8, a televízióról 15,7, a rádióról 21,8, a moziról 27,4, a számítógépekről 33,5% nyilatkozott negatív módon. A számítógépeket kedvelők közül 49,2% játéokra, 10,9% programozásra, 5,3% írásra, 4,8% rajzolásra használja ezt az eszközt. Elvértve az Internet és az e-mail is megjelenik a válaszokban.

Az állományvédelmet illetően 29,4% egyetért azzal a szlovákiai szokással, hogy a könyvtári könyveket papírba kötik. Egyébként ez a kérdéskör meglehetősen gyakori humorizálásra ingerelte a válaszadókat, mondván „minden polchoz örkutyát kell állítani”, „rendőr vigyázzon az állományra”, „láncsal kössék a könyveket a polchoz” stb.

A felmérésre kapott válaszokból kiderül, hogy a gyerekolvasók meglehetősen sokfélék. S miközben ezt a sokféleséget a könyvtáraknak tisztelniük kell, illetve törekedniük minél maradéktalanabb kielégítésére, nem árt, ha irodalompropagandájuk és szolgáltatás-kínálatuk vonat-

kozásaiban is levonják a kézenfekvő következtetéseket, különösen ami az igényesebb olvasásra nevelést illeti.

(Futala Tibor)

Lásd még 421, 435

Használók képzése

97/449

BERGEN, Ceris: Multimedia and communications technologies in school and college libraries = New Rev.Inf.Net. 2.vol. 1996. 69-82.p. Bibliogr. 4 tétel.

Multimédia- és kommunikációs technológiák az iskolai és főiskolai könyvtárakban

Feljesztési terv; Felmérés [forma]; Használók képzése -iskolában; Információtechnológia

„A jövő könyvtárai” nevű program célja, hogy reális képet vázoljon fel a jövő könyvtárainak oktatásban betöltött szerepéről. A program keretében azt vizsgálják, mi történik, ha a multimédia és a kommunikációs technikák bizonyos választékát teszik hozzáférhetővé iskolai és főiskolai könyvtárakban. Tizenegy kísérleti intézményből és két oktatási könyvtári szolgálattól gyűjtötték be az eredményeket. Ezeket három témakörre bontva mutatja be a szerző: 1) mennyire sajátítják el a tanulók az új információtechnológia használatát, 2) a tanárok és a könyvtárosok szerepe e folyamatban és 3) a pénzügyi források hatékony kezelése. A cikk utal azokra a feltételekre, amelyek révén az új információtechnológia a leghatékonyabban használható, és javaslatot tesz a további lépésekre.

(Autoref. alapján)